

DPRS - Društvo za preučevanje rib Slovenije
Polanškova ulica 24
1231 Ljubljana-Črnuče
e-mail: dprslovenije@gmail.com
spletna stran: <http://www.dprs.si/sl>
davčna št.: 42965080
poslovni račun: SI56 6100-0001-0560-931, Delavska hranilnica

Številka zadeve: DPRS-2018-046-O-2
Datum: 26. 11. 2018

Ministrstvo za okolje in prostor
Dunajska cesta 48
1000 Ljubljana
Poslano na: gp.mop@gov.si

Zadeva: Pripombe in predlogi na Odlok o Programu porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v letu 2019.

Spoštovani,

DPRS v roku posredujemo pripombe in predloge na Odlok o Programu porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v letu 2019 na podlagi objave na spletni strani MOP: http://www.mop.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/8569/. Naše stališče je, da so nekateri ukrepi za črpanje sredstev neupravičeni, nekateri pa celo nesprejemljivi in v nasprotju z zakonodajo in sicer z evropsko Direktivo o okoljski škodi¹ in sicer z načelom »škodo plača povzročitelj«.

Obrazložitev pripomb in predlogov DPRS:

1. SODELOVANJE Z GOSPODARSTVOM

Kot določa Energetski zakon – EZ-1 (Uradni list RS, št. 17/14 z dne 7. 3. 2014) v 7. členu (načelo prioritete), je med ključne cilje – tudi in zlasti glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov (kar je specifičen namen predmetnega Sklada), potrebno vključiti ukrepe zmanjšanje porabe energije in učinkovito rabo energije: (1) Ukrepi za povečanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje rabe energije imajo pri primerljivih stroških, upoštevanih v življenjski dobi ukrepa, prednost pred zagotavljanjem novih zmogljivosti za oskrbo z energijo. Finančne vzpodbude bi se morale usmeriti v izboljšanje gospodinjskih aparatov, saj je bilo ugotovljeno, da bi se lahko z izboljšanimi gospodinjskimi aparati veliko prihranilo (dr. Mihael G. Tomšič)². Upoštevati je treba dva faktorja. Prvi je, koliko manj energije lahko novi pralni stroji, novi sušilni stroji, novi hladilniki porabijo, drugi pa, kako hitro bodo ti novi stroji prišli do uporabnika in se bodo stari izločili. Pri novih pralnih strojih je poraba 65 % sedanje, pri hladilnikih in zmrzovalnikih celo manj kot polovica. Glej sliko 1.

¹ Direktiva 2004/35/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. aprila 2004 o okoljski odgovornosti v zvezi s preprečevanjem in sanacijo okoljske škode.

² Dr. Mihael G. TOMŠIČ. Nacionalni energetski program iz razvojne perspektive. Energetska prihodnost Slovenije, Zbornik referatov in razprav, št. 1/2012, Republika Slovenija, Državni svet.

Izboljšana učinkovitost aparatov – INT strategija

Povprečna poraba 2030/ 2008

		2008	2020	2030	
Pralni stroji	kWh/aparat	260,7	186,6	169,7	65%
Sušilni stroji	kWh/aparat.	575,4	430,7	373,5	64%
Hladilniki	kWh/aparat.	390,9	259,1	178,5	45%
Zamrzovalniki	kWh/aparat.	515,4	286,5	177,3	34%
Pomivalni stroji	kWh/aparat.	279,0	208,9	188,1	67%
Kuhalniki	kWh/aparat.	288,1	350,2	293,7	101%
Pečice	kWh/aparat.	161,4	131,6	123,9	77%

IJS: Dolg. e. bilance 2008, Tab. 32

Pri ostalih gospodinjskih aparatih izboljšave manjše, pri IT niso predpostavljene.

Ukrepi: tehnol. izb., označevanje, osveščanje

Slika 1: Izboljšanje učinkovitosti gospodinjskih aparatov (Vir 2: Dr. Mihael G. Tomšič).

S tem ukrepom bi lahko prihranili energije v 800 tisoč gospodinjstvih, kolikor jih je v Sloveniji, kolikor bi je proizvedlo 12 do 13 hidroelektrarn, takšnih kot so predvidene na Muri³ (smiselno enako velja za HE Mokrice) in s tem bistveno vplivali na zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Gre za spoštovanje lastne zakonodaje in sprejetih zavez, kar v predlogu Odloka o porabi sredstev Sklada tako očitno ni upoštevano. Avtonomija države je tukaj omejena s specifičnimi nameni Sklada, pri čemer je pričakovati, da vsaj lastna zakonodaja ne bo kršena.

Sredstva bi bilo potrebno nameniti v izboljšanje učinkovitosti gospodinjskih aparatov, da bi bili dostopni socialno najbolj ogroženim skupinam prebivalstva, hkrati pa bi s tem prispevali k zagonu gospodarstva proizvodnje gospodinjskih aparatov z manjšo porabo energije. S tem bi prispevali k blaženju podnebnih sprememb, prav tako ne bi bilo potrebno graditi novih proizvodnih enot električne energije.

2. ZMANJŠEVANJE EMISIJ V PROMETU

Dalje ima Slovenija ključni problem s tranzitnim prometom. Zato smo DPRS že pri izdelavi Energetskega koncepta Slovenije (št. dokumenta DPRS-2015-050-O-1, z dne 30. 9. 2015) predlagali, da Slovenija resno pristopi k ukrepu usmerjanja tranzita na železniške proge. Denar se usmeri v izgradnjo železniške infrastrukture, za preusmeritev tranzita in zlasti tovornega prometa na železnice. Tudi v Akcijskem načrtu za obnovljive vire energije za obdobje 2010-2020 (ANOVE) je zaspisano, da promet prispeva **41,1 % bruto končne rabe energije!** Torej spada med največje »krivce« za podnebne spremembe.

Ukrep bi moral biti v ta Sklad nujno vključen. S tem bi bilo narejeno za blaženje podnebnih sprememb veliko več, kot električni avtomobili, katerih proizvodnja in delovanje je še pod vprašanjem.

³ <https://www.delo.si/sobotna/pri-hidroelektrarnah-je-obnovljiva-samo-voda.html>

3. SPODBUJANJE RABE OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE

Ob dejstvu, da Energetski zakon določa načelo prioritete: »(1) **Ukrepi za povečanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje rabe energije imajo** pri primerljivih stroških, upoštevanih v življenjski dobi ukrepa, **prednost pred zagotavljanjem novih zmogljivosti za oskrbo z energijo.**«, je nesprejemljivo (in kot že navedeno zgoraj – v nasprotju z lastno zakonodajo in zavezami ter usmeritvami), da ima »spodbujanje rabe obnovljivih virov energije« svoje poglavje za financiranje iz podnebnega sklada, medtem ko zmanjšanje rabe energije in energetska učinkovitost nima svojega poglavja oz. ni niti omenjeno.

Sredstva iz podnebnega sklada bi bila porabljena neustrezno, če bi se dajalo prednost ukrepu »Trajnostna lesena gradnja« pred ukrepom »energetska sanacija stavb«. Dr. Mihael G. Tomšič (2012) piše, da še več (kot gospodinjiski aparati) prihrankov primarne energije omogočajo stavbe. Sredstva se namenijo npr. za ukrep gradnje pasivnih hiš, saj takšna hiša prihrani od 80 do 90 odstotkov energije za ogrevanje prostorov na leto v primerjavi s klasično grajeno hišo⁴, ali v energetske sanacije starih stavb, stanovanjskih oblokv itd.

Nesmiselno in tudi protizakonito je namenjati sredstva za ukrep »Izgradnja dela ureditev HE Mokrice«, ker HE Mokrice še nimajo pravnomočnega okoljevarstvenega soglasja. DPRS smo se pritožili na okoljevarstveno soglasje. Če bo potrebno bomo tudi vložili tožbo na Upravno sodišče. Potrebno bo izpeljati postopek prevlade drugega javnega interesa nad javnim interesom ohranjanja narave po habitatni direktivi⁵, člen 6.4, ter postopek uporabe izjeme po okvirni vodni direktivi⁶, člen 4.7, v kolikor bo investitor poskušal še naprej pridobiti soglasje, vendar ni zagotovo, da ga bo dobil. V letu 2019 še zagotovo ni pričakovati pravnomočnega okoljevarstvenega soglasja. DPRS bomo storili vse potrebno, da se spoštuje zaveze in zakonodaja, tako nacionalna kot evropska. Poleg tega HE ne blažijo podnebnih sprememb in ne zagotavljajo prilagoditve na podnebne spremembe. Nasprotno, kvečjemu bodo povzročale še več težav. Danes lahko to spremljamo tudi v Sloveniji na reki Dravi na primeru poplav, upadanja podtalnice pitne vode, problematika mulja itd. Poleg tega je absurdno, da bi bila sredstva sklada namenjena omilitvenim in izravnalnim naravovarstvenim ukrepom, katerih potrebnost bi povzročili izgradnja načrtovane HE Mokrice.

Denar predviden v tem odloku za črpanje sredstev iz podnebnega sklada za izgradnjo dela ureditev HE Mokrice se naj v višini do 5 mio € nameni revitalizaciji reke Mure. Zavod RS za varstvo narave pripravlja Akcijski načrt revitalizacije reke Mure za katerega že potekajo usklajevalne delavnice med deležniki v Pomurju. S temi sredstvi bi lahko že uresničili del Akcijskega načrta, hkrati pa pomembno prispevali dolgoročno k blaženju in prilagoditvi na podnebne spremembe, kar naj bi dejansko bil namen podnebnega sklada.

Lep pozdrav!

Andreja Slameršek, predsednica

Poslujemo brez žiga.

⁴ <https://www.delo.si/gospodarstvo/posel/od-energijsko-varcne-do-pasivne-hise.html>

⁵ Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst

⁶ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike